

עין משפט ונר מצוה

ט א מיי פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל' כה:

י ב מיי שם הל"ד:

יא ג מיי שם הל"ג:

יב ד מיי פ"ב שם הל"א:

יג ה מיי פ"ב שם הל"א [ופ"ב הלכה ח]:

יד ו מיי פ"ה שם הל"ג:

טו ז מיי פ"ד מהל' טומאת מת הל"ט:

רבינו גרשום

להכניס מיד דבילה ושומר לצרף שומר דאובלין מעל כל זרע זרוע אשר זרוע וגו' כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה. ושומר דבנבלה הוא דלא צריך ומי הוא שומר דבנבלה הנוגע בבנבלת טמא דאוקמא בעור שהוא שומר ואם אינו ענין לזיד דבנבלה תנהו ענין ליד דעלמא די להוציא ויד להכניס ושומר לצרף מעל כל זרע זרוע אשר זרוע: אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא כי יותן מים על זרע וכו' טמא הוא לכס דאפקינן ידות דאובלין מעיקרא יד כתב די אהכנסה כתיב שמכניס הטומאה מן הידות לאובלין ומה דאמרין דמוציא יד הטומאה מאובלין לידות מק"ו אתי השתא עיולי מעיילא אפקי מיבעיא: אלא שומר דבנבלה למה לי אי לאיצטרופי כלומר מעיקרא אמרינן שומר דבנבלה אי לאיצטרופי יד אהכנסה כתיב והוצאה ק"ו איכ שומר דבנבלה לא איצטרף אלא להנפיה: אי להכניס ולהוציא ק"ו מדי אתי. כלומר מה די שאינה מנינה מכנסת ומוציאה: אי הכי שומר דעלמא נמי אימא להכניס ולהוציא כלומר ולא לערף: כל היכא דאיכא למידרש דרשין ומאי דרשא דרשין ביה לערף. רב חביבא אמר שומר דבנבלה כו' כלומר לא מצית למיפרך ואימא אם אינו ענין לשומר דבנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא אלא ליד דעלמא שומר דבנבלה ופלי' להוציא ולהכניס מ"ט כיון דמעשה די קעבדי דזרעין שהוא שומר מעשה די קא עביד שיכול לאחזור בעור וגמשך הבשר בכלל העור: הפיטמא של רימון זו היא קליפת שומר של רימון: קרי כאן על כל זרע זרוע וליכא. כלומר דבעינן כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה וליכא: אלא תלתא קראי כתיבי ואלו הן תלתא קראי. זרע זרוע אשר זרוע ג' פעמים חד לשומר דזרעים. כלומר שמצטרף להשלים האוכל. וחד לשומר דאילנות כלומר שומר של פרי וחד לשומר דבשר בצים ודג כלומר כולן מצטרפין להשלים. שומר דבשר העור. שומר דבצים הקליפה. שומר דדגים הקשקשים: ידות לטומאה כלומר להוציא ולהכניס: ואין די להכשר דאי הוכשר היד לא הוכשר האוכל: מר סבר מקרא נדרש לפניו כלומר הכא אמרי' לכם לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכס הוא ולא לפני פניו וכי יותן זה הוא ההכשר והוא לפני פניו דלכס: מר סבר הכשר תחלת טומאה היא. כלומר כשם שיד לטומאה כך די להכשר: אין מקבלין הכשר אלא לכשיחלוש. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרי' דיד מוציא ומכניס אין חשוב די לפחות מככות אוכלין. מיתבי שני עצמות ועליהן שני חצאי וזיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן חוץ לבית דאמרי' דמצד זה בשבר המת שעליו בא הטומאה לצד אחר:

קיה:

מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. הקשה רבי אליהו מנלן ידות ככלים דעלמא דמיד דזרעים ותנור ונבלה לא אמו דמה להנך שאין להם טהרה צמקוה ונראה משום דדרשינן בתורת כהנים והנוגע בהן לרבות את כליהם כהניס ונראה שם הל"ג: **כ**לם אצטרפין ואי לא כתיב אלא ההוא קרנא לחודיה הוה מוקמינן ליה דצמסתבר טפי: **ובשם שאין מקבלין טומאה אלא לבשיתלשו**. וא"ת אדרבה יותר ראוי למלות טומאה צהכשר דמה שאין מטמא זה תלוי צהכשר דמעיקרא לא הוכשרו וכ"ת דאפשר צאלין מלא פירות שנתלש והוכשר וחזר ונטעו אי אפשר לומר כן דהא כשחזר ונטעו בטל ליה הכשר כשהשרש שאפילו טומאה בטלה כדאמרין (תרומוט פ"ט מ"ו) גבי גדולי תרומה וי"ל דפשיטא ליה שאין מקבלין טומאה אלא לכשיחלוש כדפי' צקוטטרס שאס (י) אומר מחוברין טמאין טימאת [את] הכל וקאמר דה"נ אין מקבלין הכשר אלא לכשיחלוש אפילו לקבל טומאה אחר התליטה וא"ת מההוא טעמא דפשוט לו בטומאה תפשוט לו דככשר שאס אתה אומר כן הכשרת הכל צמחובר וי"ל דאין זה תימה כל כך אם נאמר דהוכשר הכל צמחובר ע"י גשמים שנופלין על הזרעים: **אין** יד צפחות מבזית. פי' צקוטטרס כגון פול או חצי זית צשר ולו יד והרי הוא (ט) עם כנייה אוכלין ואין נראה דאפילו היה נוגע בחצי זית עמלו לא היה טמא **מדאמרי' צפ"ק** (עקל דף כד): התורה העירה על כלי חרס אפילו הוא מלא חרדל אלאה אי לאו אזיר כלי חרס לא היו כמו צמחובר אע"פ שנוגעין יחד ותמן נמי צפרק צתרא דמגיגה (דף כ:) הכלי מוצרף כל מה צצמוכו לקדש אכל לא לתרומה ומצטעל לן צהקומן רצה (מנחות דף כד). אי דוקא דנגעי אהדדי או לא ואי נגיעה חשיב כמחובר אי"צ פשיטא דבאל נגיעה איירי דצנגיעה לא היה צריך צירוף כלי ונראה לפרש שזה חצי זית מחובר עם כנייה אוכלין אכל אינו מחובר כל כך ואם היה מנגייה אותו היה ניתק אותו כנייה אוכלין מולתו פחות מכות דלא הוי יד לשאר אולם אלא לפחות מכות ולפי' הקוטטרס שפרשם צעלמא דאובל כל שהוא מקבל טומאה א"ל לומר שהוא מחובר עם שאר אוכלין אלא בעי אס מכניס טומאה לאותו חצי זית אכל להוציא אפילו היה זית שלם ונגע בו לא היה טמא דצריך כנייה ואפילו אס אין מקבל טומאה בכל שהוא מדאורייתא איכא למימר דמצטעל ליה אי מקבל טומאה מדרצנן דמדרצנן מקבל טומאה בכל שהוא: **והבית מאהיר** טעמיה הבית **טמא**. ויד למת נפקא לן צמה הזד מנצלה ותנור דמה נצלה שאין מטמא צאהל כו' ואי פרכת סכן אובל תאמר צמת שאין אובל כדאמרין צפרק דס שחיטה(יש) תנור יוכית מה לתנור סכן מטמא מאזירו נצלה מוכיח הזד השוה צצמה שמטמא וידיהס כיוצא בהס כו' וא"ת לענין אהל נימא דיו וי"ל דמעיקרא (ט)ודאי לא אשכחן צטומאה חמורה ידות הוה פרכין על נצילה דיו אכל השמא דאשכחן יד צטומאה חמורה דהוי כגוף לענין מת נמי משינין יד כגוף: ורז

עלס וצו מוח פחות מכפול והוא עם אוכלין כנייה או עדשים צצרצטייהס: ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול. אותן ראשון שאין צשר עליהן והן של מת: **היום טמא**. המאהיל על היד כמאהיל על הבשר עלס צלא צשר מטמא צמגע וצינא ואינו מטמא צצהל (פ"א מ"ח): **היאך שני עצמות**. אס היה עלס אחד וצראשו אחד כית ימודיעא דיש לו יד להציא טומאה לבית אכל יד לפחות מכית לא אמרינן: ורז

האובל: מר סבר מקרא נדרש לפניו כלומר כתיב וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכס אלו הידות ונדרש לפניו כלומר הכא אמרי' לכם לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכס הוא ולא לפני פניו וכי יותן זה הוא ההכשר והוא לפני פניו דלכס: מר סבר הכשר תחלת טומאה היא. כלומר כשם שיד לטומאה כך די להכשר: אין מקבלין הכשר אלא לכשיחלוש. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרי' דשומר מכניס ומוציא ומצטרף אין חשוב שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מככות כלומר מה דאמרי' דיד מוציא ומכניס אין חשוב די לפחות מככות אוכלין. מיתבי שני עצמות ועליהן שני חצאי וזיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן חוץ לבית דאמרי' דמצד זה בשבר המת

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

ואימא אס אינו ענין לשומר דנצלה סנהו ענין לשומר. דאובל דהא שומר ושומר הוא דלע"ג דכתיב צהו שומר אחרניא חד להכניס דהא לא כתיבא ציד דליתי שומר מינה וחד לצרף ושומר להוציא מיד יליף אצל יד להכניס לא איתרבאי: **אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כסיבא**. כלומר הא דפרכין [ע"א] מרישא אימא יד להוציא ולא להכניס לאו פירכא היא דכי כתיבא יד צאובלין אסתלת טומאתן כתיבא כשהן מקבלין אותה מן השרץ וכיון דמכנסת כל סכן דמוציאה ושומר להכניס ולהוציא מק"ו אחי שומר דזרעים לצרף: **אלא שומר דנצלה** י"ל צשלמא כולהו צריכי ואפילו יד דנצלה שלא תאמר דיו אלא שומר דנצלה למה לי הא לא מצטרף: **ואי להכניס ולהוציא צא**. כיון דכתיבא יד צנצלה אחי שומר צק"ו מינה: א"ר. דלמרת טרם וכתב שומר מנא לך דמצטרף הא לא צירוף צדהיא כתיבא ומשום דלא אצטרף להכניס ולהוציא שדית ליה אצירוף אימא להכניס ולהוציא אתה ואע"ג צצקל וחומר מיד אחי מיתלמא דאתיא צק"ו טרם וכתב לה קרא: **רז כתיבא אחר**. לעולם כדאמרין מעיקרא דשומר דנצלה דלא אצטרף תנהו ענין ליד ודקפרכת אימא תנהו ענין לשומר דעלמא אכל יד להכניס לא אשכחן לאו פירכא היא דכיון דמעשה יד עצידי שאין מצטרף כשאר שוממים אלא מכניס ומוציא כמעשה יד מסתבאל דיתורא ידידה דלא אצטרף: **אידי שדינן ליה**. להיות ענין ליד דעלמא ודשתא כולהו צריכי כל ידות דכתיבי להוציא צריכי דחלא מאידך לא אתיא כדאמרן ודנצלה משום שלא תאמר דיו שומר דנצלה להיות ענין ליד דהכנסה ושומר דאובליס לצרף: **הפיטמא של רימון**. זהוהא שומר על פיו והנך שומר אחר ע"ג הפיטמא **אין מצטרף**. דאין שומר ע"ג שומר ואמאי הא ליכא למימר כדרך צצני אדס מוציאין לזריעה (אהל לאו זרעים נייהו וכשנוטעין אילן אין נוטעין אלא יחור ואס נוטעין רמון כבר נשרה אותה פטמא שהיא כעין פרח צצראש התפוחים ומתניתין נמי דקתני עור מצטרף משום שומר הא לא

כתיב שומר אלא צזרעים וטעמא דזרעי ליה צצדיה הוא: **וג' קראי**. זרע זרוע זרע: **יש יד לטומאה**. להכניס ולהוציא כדאמרין [ע"א]: **ואין יד להכשר**. אין תורת יד לענין הכשר שאס הוכשרה היד לא הוכשרו הזרעים: **מקרא נדרש**. (ט)לכל דנפקי ידות מיניה נדרש לפניו אטמא הוא ולא לפני פניו אזיר יותן מים דהוא רישא דקרא: **סחלם טומאה הוא**. ויש לו יד (ט) טומאה: **וכסם שאין**. זרעים מקבלין טומאה אלא לכשיחלוש כדאמרין צת"כ" אס אתה אומר מחוברין טמאין טימאת את הכל שאין לך מחוברין שאין שרצים מצויין. אאלס: **פול**. פחות הרצה מכית: **אין יד לפחות מצויס**. אס יש אובל פחות מכית כגון פול או חצי זית צשר ולו יד והרי (א) הן עם אוכלין כנייה ונגעה טומאה ציד הואיל ועיקרו אינו כית ציחד אין חשוב להיות לו יד והכל טהור אכל יש שומר לפחות מכית וצלבד שיהא כפול: **וכן אין שומר לפחות מכפול**. לא להצטרף לענין כנייה ולא להכניס ולהוציא כגון אכל שומר לפחות מכפול: **ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול**. אכל שומר לפחות מכפול: **והכניס ראשיון השנים**. אותן ראשון שאין צשר עליהן והן של מת: **היום טמא**. המאהיל על היד כמאהיל על הבשר עלס צלא צשר מטמא צמגע וצינא ואינו מטמא צצהל (פ"א מ"ח): **היאך שני עצמות**. אס היה עלס אחד וצראשו אחד כית ימודיעא דיש לו יד להציא טומאה לבית אכל יד לפחות מכית לא אמרינן: ורז

האובל: מר סבר מקרא נדרש לפניו כלומר הכא אמרי' לכם לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכס הוא ולא לפני פניו וכי יותן זה הוא ההכשר והוא לפני פניו דלכס: מר סבר הכשר תחלת טומאה היא. כלומר כשם שיד לטומאה כך די להכשר: אין מקבלין הכשר אלא לכשיחלוש. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרי' דשומר מכניס ומוציא ומצטרף אין חשוב שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מככות כלומר מה דאמרי' דיד מוציא ומכניס אין חשוב די לפחות מככות אוכלין. מיתבי שני עצמות ועליהן שני חצאי וזיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן חוץ לבית דאמרי' דמצד זה בשבר המת שעליו בא הטומאה לצד אחר:

מסורת הש"ס

א) [פסחים יח: ושם נממן]. **ב**) [וגירסת הליקוט אימא לך להכניס ולהוציא ומילתא כו ועיין רש"א]. **ג**) [פסחים עז: קדושין ד:]. **ד**) [שקולין פ"ב מ"ג ברכות לו:]. **ה**) [בבכות ד: ושם נממן]. **ו**) [שבת צז: וש"נ]. **ז**) מוספתא דלולת פ"ד ה"ד, ח) [דף קיט:]. **ט**) צ"ל לכס, (י) [שמיני פקח:]. **פ**) צ"ל עם אוכלין כנייה, (א) צ"ל עליהם, (ט) [בכיתות דף כא:]. **ז**) צ"ל דלא אשכחן,

תורה אור הש"ס

ו. ובי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר זרוע טהור הוא: ויקרא יא לו

גליון הש"ס

גב' ואין שומר לפחות מכפול. ע"ל דף קכז ע"ב מוס' ד"ה אכל:

הגהות הב"ח

א) גב' והכניס ראשיון השנים (בית): **ב**) רש"י ד"ה תחלת וכי לטומאה: **ג**) ד"ה לין די וכו' והרי הוא עם אוכלין: **ד**) תוס' ד"ה וכסם וכי שאס אתה אומר:

מוסף רש"י

הפיטמא של רמון. הפתח שבהלל. ענין שיש לתפוחים ולספרגלין, מצטרפת. לבנייה לטומאת אוכלין (בבכות ד:). והנך שלו אין מצטרף. אע"ג דקיל שומרי מצטרפין לטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלין. הני מילי קליפת האגוז והרמון, אכל הן שומר על גבי שומר הוא ואין מצטרף (שם).

שיטה מקובצת

א) אי כית אימא קרא איבעית אימא סברא: **ב**) אלא לכשיחלוש אמר רב: **ג**) והכניס ראשיון השנים לבית: **ד**) הפיטמא של רמון שומר הוא לו על דהא לאו זרעים: **ה**) משום דזרעי ליה בהדיה הוא. ג"ב ג"א בקצת פירושי רש"י ז"ל בהדיה הוא כדאמרין מקראי דזרע זרוע אשר יזרע הס"ד: ומה"ד יש יד וכו': **ו**) מקרא נדרש לפניו לכס דנפקי ידות: **ז**) ויש לו יד כטומאה: **ט**) ובראשו אחד כות כן כדאמרין בפרק דם שחיטה לאפקי מת אע"ג דממליא ליה לא מטמא טומאת אוכלים משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. כן מצאתי בבחו' שאנן: